Silje Hjemdal och Himanshu Gulati är två norska politiker från Fremskrittspartiet, FrP, som har företrätt en mer marknadsöppen linje i frågor om spelpolitik. De förekommer i en återkommande norsk debatt: ska staten hålla fast vid ett system där vissa spelaktörer har särskilda tillstånd, eller öppna för en licensmodell där fler bolag får verka under gemensamma regler?

Frågan rör mer än konkurrens mellan företag. Den handlar också om hur staten kan kontrollera spelutbudet, vilka krav som ska gälla för spelansvar och hur man ska mäta om spelandet faktiskt sker hos aktörer som står under nationell tillsyn. Därför är det viktigt att skilja mellan politiska förslag, gällande regler och de mått som används för att beskriva marknaden.

Hjemdal och Gulati bör inte beskrivas som om de ensamma format Norges spelpolitik. De verkar i ett parti och ett parlamentariskt system där spelregleringen är en större politisk fråga. Men deras namn är relevanta för den som vill förstå hur FrP argumenterar i debatten om monopol, licenser och konsumentskydd.

Vilka är Silje Hjemdal och Himanshu Gulati?

Silje Hjemdal från FrP

Silje Hjemdal är norsk politiker för Fremskrittspartiet och har representerat Bergen i Stortinget. Hennes politiska arbete har omfattat flera frågor, och hennes medverkan i speldebatten bör ses som en del av FrP:s bredare kritik mot att staten begränsar vilka bolag som får erbjuda spel till norska kunder.

När hennes namn nämns i licensfrågan är det alltså framför allt den politiska skiljelinjen som står i centrum: FrP har varit öppet för att diskutera en ordning där privata spelbolag kan få licens och regleras, i stället för att marknaden i huvudsak styrs genom ett begränsat antal aktörer med särskilda rättigheter.

Himanshu Gulati från FrP

Himanshu Gulati är också stortingspolitiker för FrP. Han har, liksom Hjemdal, företrätt partiet i frågor där reglering, valfrihet och statens roll i marknaden står mot varandra. I debatten om spel är det relevant att förstå hans position som en del av FrP:s mer generella linje för en öppnare spelmarknad.

Det betyder inte att varje uttalande från Hjemdal eller Gulati automatiskt motsvarar ett formellt stortingsförslag, eller att de har drivit exakt samma lösning vid varje tillfälle. Den som söker efter ett **stortinget licensförslag** bör därför kontrollera vad som faktiskt har lagts fram i parlamentet: ett partipolitiskt utspel, en motion, ett utskottsförslag och ett beslut är olika saker.

Monopol eller licensmodell?

Norge har i dag en reglering där Norsk Tipping har en central roll inom statligt kontrollerat spel. Systemet motiveras bland annat med att staten ska kunna styra utbudet, begränsa skadligt spelande och låta intäkter gå till samhällsnyttiga ändamål. Det är inte detsamma som att det saknas privata spelbolag på nätet. Norska kunder kan möta erbjudanden från bolag som verkar utanför den norska tillståndsordningen, vilket i sig är en av anledningarna till att regleringens effektivitet diskuteras.

En licensmodell skulle i stället kunna ge privata aktörer möjlighet att erbjuda spel lagligt på en nationell marknad, om de uppfyller fastställda krav. Sådana krav kan handla om ålderskontroller, marknadsföring, rapportering, betalningar och åtgärder för att förebygga spelproblem. En licensmodell innebär alltså inte

automatiskt en oreglerad marknad. Den centrala frågan är vilka bolag som får tillträde, vilka villkor de måste följa och hur reglerna verkställs.

Fråga Monopolliknande eller begränsad modell Licensmodell Vilka får erbjuda spel? Ett begränsat antal aktörer har tillstånd eller särskilda rättigheter. Flera bolag kan få verka efter att ha uppfyllt licenskrav. Statens roll Staten styr marknadstillträde och kan ha en direkt roll genom egna aktörer. Staten sätter regler och utövar tillsyn över licensierade bolag. En central risk Spelare kan söka sig till bolag utanför det nationella systemet. Fler aktörer innebär större krav på effektiv tillsyn och efterlevnad.

Det är här FrP:s argument om valfrihet och marknadstillträde möter motargument om statlig kontroll. Förespråkare för en licensmodell kan hävda att reglerna får större genomslag om fler bolag ansöker om tillstånd och därmed kan ställas till svars. Motståndare kan invända att fler kommersiella erbjudanden ökar speltrycket och gör det svårare att hålla nere riskerna.

Statlig kontroll och tillsyn: vem kan ingripa?

En viktig skiljelinje i debatten är skillnaden mellan att staten själv begränsar utbudet och att staten reglerar flera privata aktörer. I båda modellerna krävs kontroll, men kontrollen fungerar på olika sätt. Ett system med färre tillåtna aktörer kan göra det enklare att styra vilka produkter som erbjuds. En licensmodell kan däremot ge myndigheterna formella verktyg gentemot bolag som har fått tillstånd, till exempel krav på rapportering, sanktioner och återkallelse av licens.

Men en regelbok är inte samma sak som faktisk efterlevnad. Tillsynen måste ha resurser, tillgång till relevant information och en tydlig möjlighet att ingripa. Om ett bolag riktar sig till norska kunder utan norsk https://www.fokus.se/natives/norsk-spelpolitik-vid-ett-vagskal-kan-monopolet-ersattas-av-en-licensmodell/ licens kan myndigheternas möjlighet att kontrollera bolagets verksamhet vara mer begränsad än när bolaget står under nationell tillsyn. Samtidigt kan en licensordning få problem om bolagen inte följer reglerna, eller om myndigheten saknar kapacitet att övervaka marknaden.

Det är därför missvisande att beskriva konflikten som ett enkelt val mellan ”kontroll” och ”ingen kontroll”. Den relevanta frågan är vilka kontrollverktyg som finns, vilka aktörer de omfattar och hur väl de fungerar i praktiken. Norsk Tipping kan vara föremål för reglering och tillsyn, men dess centrala ställning betyder inte att alla spelaktiviteter på nätet automatiskt omfattas av samma kontroll.

Konsumentskydd och spelansvar

Konsumentskyddet är en av de tyngsta frågorna i licensdebatten. Det handlar bland annat om att spelare ska kunna förstå villkor, få hjälp vid problemspelande och skyddas mot aggressiv eller vilseledande marknadsföring. En licensmodell kan skapa en gemensam lägstanivå för bolag som vill verka lagligt. Men det kräver att kraven är tydliga och att de efterlevs.

Förespråkare för licenser brukar peka på möjligheten att ställa konkreta krav på samtliga godkända aktörer. Kritiker oroar sig för att ett större utbud av spel och reklam kan öka exponeringen, särskilt för personer som redan är sårbara. Båda perspektiven rymmer en saklig fråga: ger systemet staten bättre möjligheter att påverka spelarnas faktiska beteende och minska skador?

Svaret går inte att läsa av enbart i hur många bolag som har licens. Man behöver också följa upp hur många som använder verktyg för självavstängning, hur reklamregler tillämpas, hur snabbt bolag agerar vid tecken på riskspelande och hur spelrelaterade skador utvecklas över tid. Sådana uppgifter måste dessutom gå att jämföra mellan år och mellan olika marknadsmodeller.

Kanaliseringsgrad: vad mäter siffran?

Kanaliseringsgrad används för att uppskatta hur stor del av spelandet som sker hos bolag med nationellt tillstånd, i stället för hos aktörer utanför den reglerade marknaden. Men måttet kan betyda olika saker beroende på metod. Det kan exempelvis avse andel av omsättning, spelarnas insatser eller uppskattad aktivitet på nätet. Det betyder inte automatiskt andelen personer som spelar hos licensierade bolag.

Det är en avgörande skillnad. En kanaliseringsgrad på 70 procent, om den bygger på omsättning, säger inte i sig att 70 procent av spelarna använder licensierade bolag. En mindre grupp storspelare kan påverka omsättningen kraftigt. Om måttet i stället bygger på enkäter om spelvanor påverkas resultatet av urval, minne och hur frågorna ställs.

Som ett illustrativt prisexempel kan en debattör säga: **kanaliseringsgrad under 50 % före licenssystemet**. Men innan siffran används som belägg behöver man veta vilket land, vilket år, vilka spelformer och vilket beräkningssätt den avser. Den ska inte uppfattas som ett fastslaget norskt faktum utan tydlig källa och definition. En siffra utan metodbeskrivning kan ge sken av precision samtidigt som den jämför olika saker.

Varför mätningen är svår

- **Omsättning är inte antal spelare.** En andel av marknadens intäkter eller insatser kan inte direkt översättas till en andel av befolkningen.
- **Marknadsgränsen är svår att dra.** Spelbolag kan rikta sig till flera länder och använda betalningslösningar som gör nationell uppdelning osäker.
- **Olika spelformer kan ge olika resultat.** Sportspel, kasino och lotterier behöver inte ha samma kanaliseringsgrad.
- **Metoder kan ändras.** En förändring från ett år till nästa kan bero på ny datainsamling snarare än en faktisk förändring i spelandet.

Den som följer mätningar från Spelinspektionen bör därför läsa den tillhörande webbnyheten från 2025 tillsammans med definitionen av måttet och metodbeskrivningen. Spelinspektionens kanaliseringsmätning är användbar som underlag för den svenska marknaden, men den ska inte utan vidare överföras till Norge. Länderna har olika regler, marknadsförutsättningar och datakällor.

På samma sätt kan Kongebonus bevakning av norsk spelmarknad ge en överblick över utvecklingen och debatten. En bransch- eller marknadsbevakning är dock inte automatiskt en oberoende statistisk mätning. Läsaren bör skilja mellan nyhetsrapportering, bolagens egna uppgifter och myndighetsdata.

Vad står på spel i den norska debatten?

För Hjemdal och Gulati handlar licensfrågan i politisk mening om hur långt staten bör gå i att begränsa marknadstillträdet och om en reglerad konkurrens kan vara mer verkningsfull än en ordning som lämnar delar av nätutbudet utanför det nationella systemet. För motståndare är den centrala farhågan att en licensmodell kan legitimera ett större kommersiellt utbud och göra spel mer närvarande i vardagen.

Detta är inte bara en norsk diskussion. Sverige införde sitt licenssystem 2019, och myndigheternas uppföljning av kanalisering har blivit en viktig del av debatten om hur väl marknaden fungerar. Men svensk erfarenhet kan inte ensamt avgöra vad Norge bör göra. Man måste jämföra institutioner, regler, marknadsandelar och konsumentskydd – och vara tydlig med om siffrorna avser spelare eller omsättning.

Fokus på frågan bör därför ligga på konkreta kriterier snarare än på slagord. Vilka spel ska omfattas? Vilka krav ska gälla för reklam och spelansvar? Hur ska staten hantera bolag utan licens? Och hur ska framgång mätas efter ett eventuellt systemskifte?

Så granskar du ett påstående om licenser

1. **Kontrollera vad som faktiskt föreslagits.** Skilj mellan uttalanden från en politiker, FrP:s partilinje och ett formellt förslag i Stortinget.

2. **Ta reda på vad måttet avser.** Är kanaliseringsgraden beräknad utifrån omsättning, insatser eller spelare?
3. **Jämför samma period och spelform.** En siffra för nätkasino kan inte utan vidare jämföras med ett mått för hela spelmarknaden.
4. **Granska källan.** Myndighetsdata, branschuppgifter och redaktionell marknadsbevakning har olika syften och metoder.
5. **Följ upp konsumentskyddet.** Marknadens reglerade andel är inte i sig ett mått på minskade spelproblem.

Slutsats

Silje Hjemdal och Himanshu Gulati är FrP-politiker som förknippas med partiets mer öppna hållning till att diskutera en licensmodell för spel. Deras betydelse ligger i att de representerar en politisk utmaning mot den norska ordningen, där Norsk Tipping har en central ställning. Men frågan avgörs inte av vilka namn som står på en debattartikel eller ett utspel. Den avgörs av vilka förslag som faktiskt behandlas, vilka regler som kan genomföras och om tillsynen fungerar.

Den viktigaste analytiska distinktionen är mellan marknadens kanaliseringsgrad och hur många människor som spelar. Om en siffra avser omsättning ska den inte presenteras som andelen spelare. Och om ett påstående gäller Norge måste det beläggas med norska data, inte bara med svenska erfarenheter. Då blir debatten om monopol, licenser och konsumentskydd både mer begriplig och mer användbar för väljarna.